

Kirjallinen lausunto kuulemistilaisuuteen

Valtioneuvoston seulonnoista annetun asetuksen muuttaminen

Suomen Syöpärekisteri pitää tärkeänä, että seulonta-asetusta muutetaan niin, että se mahdollistaa nykyistä paremmin syöpäseulontojen toteuttamisen sukupuoltaan korjanneille.

Syksyllä 2022 lausuntokierroksella ollut asetusmuutos oli mielestämme pääsääntöisesti kannatettava. Olennaista on varmistaa, että sukupuolensa mieheksi korjanneilla on oikeus kohdunkaula- ja rintasyövän seulontoihin ja riittävä tieto tästä oikeudesta. Sukupuolensa naiseksi korjanneet saavat kutsut automaattisesti henkilötunnuksen perusteella; samoin suolistosyövän seulontoihin kutsutaan kaikki sukupuolesta riippumatta.

Esityksessä oli nykytilaan nähden parannusta myös se, että sekä hyvinvointialueille että Digi- ja väestötietovirastolle (DVV) annettaisiin velvollisuus kertoa sukupuoltaan korjanneille heidän oikeuksistaan osallistua syöpäseulontoihin. Tämä voisi jo helpottaa seulontoihin osallistumista.

Koska syöpäseulontaohjelmat ovat väestötasoisia ohjelmia, parasta olisi, jos seulontoihin voitaisiin automaattisesti kutsua kaikki kohdeväestöön kuuluvat, myös transtaustaiset ihmiset. Siksi tulisi mielestämme harkita rekisteripohjaisia ratkaisuja seulontakutsujen lähettämisen. Tähän on mielestämme ainakin kaksi vaihtoehtoa:

- 1) Transmiehille suunnattu seulontarekisteri, johon voi ilmoittautua ja tilata itselleen kutsut seulontoihin. Kertailmoittautuminen riittäisi. Rekisterin perusteella täydennettäisiin seulontaan kutsuttavaa väestöä. Tällainen malli on ollut käytössä Hollannissa lokakuussa 2022 alkaen.
- 2) DVV luovuttaisi Suomen Syöpärekisterille tiedon sukupuolensa mieheksi korjanneista ja kutsuprosessi etenisi sen jälkeen tavanomaiseen tapaan.

Kotiin tuleva seulontakutsu on kustannustehokkain tapa tavoittaa seulottava väestö. Erillisen rekisterin rakentaminen ja ylläpitäminen voisi olla DVV:n tehtävä tai se voitaisiin osoittaa Suomen Syöpärekisterille. Mikäli jälkimmäinen toteutettaisiin, tähän tarvitaan erillinen rahoitus.

Syöpärekisteri näkee, että syöpäseulontojen toteuttaminen ja sitä kautta kohdunkaulasyöpien ehkäisy sekä kohdunkaulasyöpien ja rintasyöpien varhaisempi toteuttaminen ovat niin painavia perusteita, että DVV voisi luovuttaa seulontojen toteuttamista varten tarvittavat tiedot eteenpäin Syöpärekisterille. Tiedostamme kuitenkin, että asia ei ole ongelmaton ja pidämme tärkeänä asiasta käytävää avointa keskustelua.

Joka tapauksessa on mielestämme välttämätöntä pyrkiä monipuolisin keinoin varmistamaan, että myös transihmiset saavat kutsut niiden syöpien seulontoihin, joihin heillä on vastaava riski kuin muullakin seulottavalla väestöllä.

Helsingissä 1.3.2023

Tytti Sarkeala
seulontajohtaja
Suomen Syöpärekisteri

Lisätiedot:

Tytti Sarkeala, seulontajohtaja, tytti.sarkeala@cancer.fi, 050 411 4238

Veli-Matti Partanen, kohdunkaulasyövän seulonnan kehittämispäällikkö, veli-matti.partanen@cancer.fi, 050 596 6367